УДК 796. 011.3–056.24–053.5

Світлана Савлюк

ПЕРЕДУМОВИ РОЗРОБКИ КОНЦЕПЦІЇ З ФОРМУВАННЯ ПРОСТОРОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ТІЛА ДІТЕЙ ІЗ ДЕПРИВАЦІЄЮ СЕНСОРНИХ СИСТЕМ У ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

У статті обґрунтовано передумови розробки концепції з формування просторової організації тіла (ПОТ) дітей із депривацією сенсорних систем (ДСС) у процесі фізичного виховання спеціальної школи-інтернат. Проаналізовано анкети вчителів фізичного виховання спеціальних шкіл і висвітлено основні шляхи розробки концепції з формування просторової організації тіла дітей із депривацією слуху та зору. Мета дослідження – обґрунтувати передумови розробки концепції з формування просторової організації тіла дітей із депривацією сенсорних систем у процесі фізичного виховання. Результати. Аналіз результатів анкетування вчителів фізичної культури засвідчив важливість для них організації рухової діяльності молодших школярів із ДСС засобами сучасних, нетрадиційних систем і методик фізичного виховання з метою профілактики та корекції ПОТ дітей, як одного з найбільш поширених вторинних порушень у дітей із ДС і ДЗ та виявив у вчителів фізичної культури недостатню поінформованість на теоретичному та практичному рівні з даного питання. Практично всі вчителі фізичної культури школи-інтернат, які взяли участь в опитуванні (89,4%), висловилися за необхідність впровадження у традиційний зміст уроків із фізичного виховання сучасних і нетрадиційних фізкультурно-оздоровчих технологій із метою формування просторової організації тіла школярів із ДСС, доступних і популярних у середовищі дітей. Висновки. Отже, за результатами опитування можна зробити висновок про необхідність змін (доповнень) програми фізичної культури спеціальної школи-інтернат для дітей із ДЗ і ДС новим змістом і впровадженням у них сучасних, інноваційних і нетрадиційних спортивно-оздоровчих технологій із метою покращення просторової організації тіла дітей із ДСС.

Ключові слова: *молодший, школяр, депривація, слух, зір, сенсорні, системи, просторова організація.*

Prerequisites for developing a concept of the formation of body spatial organization in children with deprivation of sensory systems in the physical education process. Savlyuk S.P.

Resume. The article substantiates the prerequisites for developing a concept of the formation of body spatial organization (BSO) in children with deprivation of sensory systems (DSS) in the physical education process of a special boarding school. There have been analyzed questionnaires of teachers of physical education of special schools and are highlighted the main ways of elaboration of the concept of the formation of body spatial organization in children with deprivation of hearing (HD) and vision (VD). The aim of the study – substantiate the preconditions of developing a concept of the formation of body spatial organization in children with deprivation of sensory systems in the physical education process. Results. The results analysis of the physical culture teachers' questionnaire showed the importance for them of organizing the motor activity of junior pupils with the DSS by means of modern, non-traditional systems and methods of physical education for the purpose of prevention and correction of BSO of children as one of the most common secondary disorders in children with HD and VD and discovered that teachers of physical culture are not sufficiently informed at the theoretical and practical level on this issue. Almost all teachers of the physical culture of the boarding school who participated in the survey (89.4%) expressed the need for the introduction of modern and non-traditional physical education and health technologies, that are available and popular among children, into the traditional content of physical education classes in order to form the body spatial organization of the pupils with the DSS. Conclusions. So, based on the results of the questioning, we can conclude that there is a need for changes (additions) to the physical culture program of the special boarding school for children with HD and VD with a new content and the introduction of modern, innovative and non-traditional physical culture and health technologies in them to improve the body spatial organization of children with DSS.

Keywords: *junior, schoolboy, deprivation, hearing, vision, sensory, system, spatial, organization.*

Постановка проблеми та аналіз результатів останніх досліджень. У затвердженій Указом Президента України *цільовій комплексній програмі (ЦКП) "Фізичне виховання – здоров'я нації"* наголошується на важливості науково-методичного й інформаційного забезпечення оздоровчо-спортивної та реабілітаційної діяльності осіб із обмеженими можливостями. Пункт 8 Розділу першого ЦКП підкреслює необхідність розвитку фізичного виховання дітей-сиріт та дітей із особливими потребами, оскільки фізичне виховання має місце в усіх спеціальних школах-інтернатах корекційної спрямованості. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті, урядова

© Савлюк С., 2017

програма "Діти України", закони "Про виховання дітей та молоді", "Про освіту", "Про охорону дитинства" вказують на необхідність *вдосконалення системи освіти дітей із обмеженими можливостями* в умовах спеціальних шкіл-інтернатів і, відповідно, їх соціальної адаптації [1, 2, 3].

На думку провідних фахівців галузі (В.О. Кашуба, 2003–2012; А.А. Потапчук, М.Д. Дідур, 2001; Т.В. Івчатова, 2005; Н.Л. Носова, 2008; Ю.В. Седляр, 2011), просторова організація тіла (ПОТ) характеризує фізичний розвиток людини, а відсутність відхилень у стані опорно-рухового апарату (ОРА) є обов'язковою умовою нормального функціонування всіх органів і систем, розвитку організму в цілому, підвищення працездатності дітей і зміцненні їхнього здоров'я [4].

Аналіз наукових джерел свідчить про те, що багато вчених (М.А. Колос, 2010; В.В. Петрович, 2010; О.А. Мартинюк, 2011; О.В. Валькевич, О.І. Бичук, О.А. Афанасьєва, 2014; А.І. Альошина, 2016) у процесі вивчення проблеми порушення ПОТ людини особливу увагу приділяють питанням стану біогеометричного профілю постави, опорно-ресорних властивостей стопи, вертикальної стійкості тіла та ін. Дані показники відіграють важливе значення для оцінки стану здоров'я дітей із депривацією сенсорних систем (ДСС) (Хмельницька І.В., 2006; Зіяд Хаміді Ахмад Насраллах, 2008; Дяченко А.А., 2010; Юрченко О.А., 2013; Афанасьєва О.А., 2014; Альошина А.І., 2016), особливо це стосується дітей молодшого шкільного віку з депривацією зору і слуху.

Проблема наукового дослідження полягає в тому, що в теорії й методиці фізичного виховання існує дефіцит інформації, що стосується організації занять з фізичного виховання молодших школярів із ДСС у спеціальній школі-інтернаті. Вчителі спеціальних навчальних закладів зазнають певних труднощів при доборі засобів і методів, обсягу й інтенсивності фізичних вправ, які відповідали б індивідуальним можливостям молодших школярів із депривацією зору (ДЗ) і слуху (ДС). Розв'язання даної проблеми дозволить оптимізувати процес фізичного виховання у спеціальних школах для дітей даної нозології, що забезпечить зростання їх фізичної підготовленості у процесі навчання у спеціальній школі-інтернаті [4, 5, 6, 9].

Фізичне виховання, як соціальна педагогічна система, на сучасному етапі зорієнтована, здебільшого на здорових дітей. Організм дітей із ДСС функціонує в умовах патологічного стану та суттєво відрізняється від норми, що зумовлює відмінності в змісті рухової діяльності такої дитини у процесі фізичного виховання. Зміст фізичного виховання для дітей із ДСС спеціальних навчальних закладів залишається недостатньо розробленим, що зумовлює необхідність вирішення цього важливого завдання.

Рухова діяльність як процес використання фізичних вправ у різних формах – одна з найефективніших у вирішенні завдань *профілактики та корекції просторової організації тіла дітей із ДСС* у спеціальних навчальних закладах [5]. Водночас вона є визначальною у процесі цілеспрямованого систематичного впливу на особистість засобами фізичного виховання для зміцнення її здоров'я, покращення фізичних якостей, морфо-функціональних показників, формування й удосконалення життєво важливих рухових навичок, знань й умінь [6]. Усе зазначене спрямоване на забезпечення готовності школяра із ДСС до активної участі в суспільному, культурному житті, тобто на його соціальну адаптацію та інтеграцію [7, 8].

Мета дослідження – обгрунтувати передумови розробки концепції з формування просторової організації тіла дітей із ДСС у процесі фізичного виховання.

Методи та організація дослідження: теоретичний аналіз, анкетування. В анкетуванні взяли участь 19 учителів спеціальних шкіл-інтернатів для дітей із ДСС. Перед заповненням анкети вчителі були проінформовані щодо поняття *ПОТ.* Їм були роздані брошури з роз'ясненням даного терміну та висвітлена ефективність його застосування з

метою покращення постави дітей із ДСС. У ході збору інформації 89,4% опитуваних учителів заповнили свою анкету бездоганно, тобто не відповіли лише на деякі запитання. Практично ніхто не ухилявся від участі в опитуванні. Ці факти дозволяють говорити про зацікавленість респондентів та достатньо серйозне ставлення до поставленої проблеми.

Результати дослідження та їх обговорення. Для визначення найефективніших форм і розробки оптимального змісту організації рухової діяльності молодших школярів із ДСС *з метою профілактики та корекції ПОТ дітей із ДСС* надто важливим є практичний досвід фахівців – *вчителів фізичної культури* спеціальної школи-інтернат [4, 5, 9], саме тому в процесі дослідження, ми вивчали думку з цього питання вчителів фізичної культури спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах. З цією метою нами було проведене *опитування вчителів фізичної культури спеціальних шкіл-інтернатів* для дітей із депривацією слуху і зору.

Аналіз результатів *анкетування вчителів фізичної культури* (табл. 1) засвідчив важливість для них *організації рухової діяльності молодших школярів із ДСС засобами сучасних, нетрадиційних систем і методик фізичного виховання* з метою *профілактики та корекції ПОТ* дітей, як одного з найбільш поширених вторинних порушень у дітей із ДС і ДЗ та виявив у вчителів фізичної культури недостатню поінформованість на теоретичному та практичному рівні з даного питання.

Результати *анкетного опитування вчителів* встановили, що молодшим школярам із ДСС необхідна та важлива така *форма організації рухової діяльності,* як *урок* фізичної культури. Так вважало 100% опитаних учителів. Пояснюючи відповідь зазначили, що це потрібно та корисно для покращання *здоров'я, підтримання гарної фізичної форми дітей із ДСС, покращення постави, корекції її порушень, розвитку фізичних якостей, всебічного гармонійного розвитку, профілактики захворювань ОРЗ.*

Переважна більшість респондентів зазначає, що проведення уроку фізичного виховання після декількох занять з інших предметів дозволяє змінити вид діяльності учнів із інтелектуальної на фізичну, що сприятиме активному відпочинку дітей із ДСС, переключенню їх уваги, підвищенню позитивного емоційного стану, розслабленню. Також 100% учителів відзначило, що порівняно з уроком жодна інша форма не дозволяє настільки якісно вирішувати завдання з покращення стану здоров'я, рівня фізичного розвитку, фізичної підготовленості дітей із ДСС, їх емоційного тонусу, зняття втоми та перенапруження у процесі навчання в спеціальній школі-інтернат.

Таблиця 1

Результати опитування вчителів фізичної культури спеціальних навчальних закладів,%

Запитання анкети:	**Варіант відповідей учителів:**	**Кількість**	**%**
1.Чи потрібна для дітей із ДСС така *форма організації рухової діяльності* як *урок* фізичного виховання ?	Так;	19	100
	Ні;	–	–
2. Які *види рухової діяльності*, на Вашу думку, повинні складати зміст *уроків фізичного виховання* дітей із ДСС? 2.1. *Традиційні* види фізичного виховання:	Гімнастика;	9	47,3
	Легка атлетика;	13	68,4
	Рухливі та народні ігри;	15	78,9
	Спортивні ігри (футбол);	16	84,2
	Туризм;	14	73,6
	Плавання;	5	26,3
	Лижна, кросова підготовка;	4	21,0
2.2 *Нетрадиційні* види фізичного виховання:	Коригувальна гімнастика для покращення постави;	12	63,1

Продовж. табл. 1

	Дихальна гімнастика;	13	68,4
	Гімнастика для очей;	14	73,6
	Фітбол гімнастика;	6	31,5
	Йога, стретчінг, калланетика;	13	68,4
2.3. Назвіть інші *види рухової діяльності* необхідні для дітей із ДСС (вказати):	Бадмінтон;	3	15,7
	Прогулянки та походи;	3	15,7
	Рекреаційна діяльність;	4	20,9
	Йога, бодіфлекс;	2	10,5
	Ритміка, танці;	2	10,5
	Теніс;	2	10,5
	Аеробіка, шейпінг, стретчінг;	3	15,7
3. Якщо *вид рухової діяльності*, зазначений у п. 2.2 необхідний, то як часто він повинен застосовуватися (непотрібне закреслити):	- на кожному уроці;	10	52,6
	- не менше разу на тиждень;	4	21,0
	- періодично;	5	26,3
	- інша думка (зазначити):	–	–
4. Чи потрібно ввести *третій урок* на тиждень із фізичної культури ? (непотрібне закреслити). Поясність відповідь:	Так;	17	89,4
	Ні;	2	10,5
5. Якщо відповідь на п. 4 позитивна, то які *види рухової діяльності* Ви будете використовувати в роботі з учнями з ДСС? (вкажіть):	Гімнастика для постави;	2	10,5
	Гімнастика для очей;	2	10,5
	Всі можливі;	14	73,6
	Дихальні вправи;	1	5,2
	Рухливі та народні ігри;	1	5,2
	Хатха-йога, фітбол гімн-ка;	3	15,7
6. Які *форми організації занять фізичними* вправами Ви використовуєте в роботі з учнями з ДСС? (непотрібне закреслити):	а) ранкова гімнастика;	10	52,6
	б) *фізкультурні хвилинки*;	12	63,1
	в) *рухливі перерви*;	14	73,6
	г) *позаурочні заняття* в спортивних гуртках і секціях;	13	68,4
	д) спортивні *змагання*;	17	89,4
	ж) *фізкультурні заняття* в групах продовженого дня;	15	78,9
	з) дні здоров'я;	11	57,8
	е) *індивідуальні заняття*; інші форми (вкажіть які):	9	47,3
	- щоденні заняття з ЛФК,	16	84,2
	- ритміка;	9	47,3
7. Чи потрібно вчителю надати більшу свободу у виборі рухової діяльності?	Так;	13	68,4
	Ні;	6	31,5
8.Чи використовуєте Ви *вправи для покращення просторової організації тіла* у дітей ? (непотрібне закреслити):	Так;	15	78,9
	Ні;	4	21

Продовж. табл. 1

9. Чи необхідні *вправи з покращення просторової організації тіла* дітям, на Вашу думку? (непотрібне закреслити):	Так;	18	94,7
	Ні;	1	5,2
10. Якщо Ви використовуєте такі вправи, то як часто?	часто;	2	10,5
	інколи;	7	36,8
	систематично;	10	52,6
11 Чи важливо, на Вашу думку, ввести сучасні та нетрадиційні фізкультурно-оздоровчі технології *з покращення просторової організації тіла дітей;*	Так;	17	89,4
	Ні;	2	10,5
12. Яка кількість занять, спрямованих на покращення просторової організації тіла у дітей повинна бути у тижневому циклі, на Вашу думку?	1–2;	3	15,7
	3–5;	6	31,5
	Щоденно.	10	52,6
13. Якщо у роботі Вашої школи не використовуються сучасні фізкультурно-оздоровчі технології чи могли би Ви проводити такі заняття самостійно?"	Так;	4	21,0
	Ні;	8	42,1
	Так, за наявності методичних та наочних матеріалів.	7	36,8

Примітка. Кількість учителів спеціальної школи-інтернат: 19 осіб.

Водночас 100% опитаних учителів вважало, що *зміст уроків фізичного* виховання повинні складати *традиційні* для цього процесу *види рухової діяльності*, такі як: *спортивні ігри* (*футбол,* волейбол, баскетбол) – 84,4% вчителів за ступенем бажання у дітей із ДСС поставили на перше місце, *рухливі ігри відзначило* 78,9% учителів, які теж улюблені молодшими школярами, *туризм* (73,6%) – як один із найбільш доступних видів у спеціальній школі, *легку атлетику* (68,4%), *гімнастику* (47,3%) і лише 26,3% учителів доцільними вважали *плавання та* 21,0% *лижну та кросовою підготовку*.

Пояснення такого вибору мотивується тим, що зазначені види спорту є ефективними засобами впливу на функціональні та моторні можливості дітей, у формуванні мінімально необхідного кола їх рухових умінь і навичок; сприяють корекції порушень фізичного розвитку, запобігають виникненню вторинних захворювань, формують навички здорового способу життя, загартовують характер дитини, відновлюють духовні і фізичні сили дітей, зміцнюють здоров'я дітей із ДСС. При дотриманні необхідних методичних вимог вони, крім зазначеного, сприяють покращенню психофізичного стану і соматичного рівня здоров'я. Невисокий відсоток відповідей, щодо лижної підготовки та плавання в усіх випадках обгрунтовувався відсутністю умов для реалізації даних видів рухової діяльності, хоча респонденти й відзначають необхідність їх використання та високу ефективність плавання, як засобу фізичного виховання для покращення *просторової організації тіла дітей із ДСС.*

Із *нетрадиційних* для фізичного виховання видів фізичних вправ учителі обрали: гімнастику для *покращення постави* – 78,9% вчителів відзначили як найбільш затребувану і важливу для дітей даної категорії; *гімнастику для очей* – 73,6% вчителів теж відзначило як найбільш необхідну та потрібну як для дітей із ДС, у яких основне навантаження припадає на зір, і стає основним каналом сприйняття реальності так і для дітей із ДЗ, як життєво необхідну потребу; *дихальну гімнастику* обрало – 68,4% учителів; *фітбол-гімнастику* – 31,5%; *йогу, стретчінг* – 63,1% учителів. Інший варіант не назвав жоден респондент. Серед причин таких відповідей головними є: необізнаність із нетрадиційними методиками фізичного виховання (68,4%); складність їх реалізації у

зв'язку з відсутністю необхідних знань (36,8%), організаційні й методичні труднощі при використанні (78,9%) та недостатній рівень матеріальної бази (100%).

Серед чинників, які викликають інтерес дітей із ДСС до систематичних фізкультурно-оздоровчих занять, на думку вчителів, слід відзначити можливість покращити свою тілобудову, вдосконалити зовнішність, розширити коло своїх товаришів. Натомість, у дівчаток із ДСС переважає дещо інша мотивація, а саме: можливість весело провести час, використання нестандартного обладнання, інвентарю та музичного супроводу. Знання і врахування мотивації дітей дозволить уміло керувати процесом фізичного виховання у школі-інтернат.

Чи потрібно ввести *третій урок на тиждень із фізичної культури* 89,4% вчителів відповіли – так, і лише 10,5% – ні. Якщо відповідь позитивна то які додаткові види рухової активності Ви будете використовувати з школярами із ДСС? 73,6% вчителів відповіли – всі можливі, 10,5% гімнастику для постави і 10,5% – гімнастику для очей, 5,2% – дихальну гімнастику, рухливі ігри – 5,2% й інші нетрадиційні методики фізичного виховання (хатха-йога, фітбол-гімнастика й ін. – 15,7%.

Запитання щодо *організації рухової діяльності у спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах* дали змогу виявити, що із наведених в анкеті форм 100% учителів пропонують використовувати всі, за винятком *індивідуальних і теоретичних занять*. При цьому 78,9% опитаних віддає перевагу *змаганням із видів вправ*, які школярі вивчали на уроках і дням *здоров'я і фізичної культури* – 84,2%; 52,6% вчителів наголошують на важливості занять із *ЛФК* та 26,3% *ритміки;* 89,4% – *позаурочним заняттям* у режимі дня – 89,4% (гімнастика до занять, руханкові хвилинки і перерви, секційні заняття фізичними вправами у гуртках і секціях).

Крім запропонованих, учителі вказали й інші види фізичних вправ, які на їхню думку доцільно використовувати на уроках фізичного виховання. Так 15,7% опитаних учителів пропонують *туристичну діяльність* (прогулянки, походи), як найбільш просту та доступну; рекреаційну діяльність – 20,9% вчителів; 15,7% – *бадмінтон*; *танці, ритміку* – 10,5%; 15,7% – аеробіку, шейпінг, стретчінг (вправи на розтягування, що виконують під музичний супровід), полюбляють дівчатка; йогу-фіт, бодіфлекс і ін. – 10,5% пропонують для дівчаток 10-ти років. Свій вибір учителі пояснюють тим, що в аеробіці, ритмічній гімнастиці, стретчінгу, елементах йоги практично відсутні обмеження під час вибору рухових дій для формування комплексів вправ. Це дозволяє при їх формуванні використовувати добре знайомі учням рухи, а наявність музичного супроводу сприяє формуванню узгодженості рухів з ритмом, удосконаленню техніки виконання рухових дій, зменшенню спричинених хворобою насильницьких рухів, збільшенню амплітуди і темпу, підвищує емоційний стан, створює бадьорий, радісний настрій, що в комплексі позитивно впливає на зміни функціональних можливостей учнів із ДС і ДЗ.

На запитання: "Чи необхідно надати вчителю *більшу свободу у виборі видів рухової діяльності спрямованих на формування ПОТ* дітей?" 68,4% вчителів відповіли – так і пояснюють необхідність для можливості *зацікавлювати дітей фізичною культурою*, враховувати *індивідуальні можливості учнів*, застосовувати *диференційований підхід* у навчанні фізичним вправам, забезпечувати *потреби учнів у руховій діяльності* й ін. 31,5% опитаних негативно ставляться до надання їм більшої свободи вибору видів вправ для використання на уроках фізичного виховання. Більш того, вони наголошують на необхідності чіткої систематизації обов'язкових для оволодіння в школі рухів і рухових дій, конкретизації їх за роками навчання та регламентації кількості годин на кожен вид. 16,3% респондентів, які відгукнулися до свободи вибору позитивно, пояснюють це можливістю краще враховувати індивідуальні особливості учнів, їх побажання, матеріальну базу школи, регіональні традиції. Опитувані також відзначають, що вони планують використовувати традиційні для фізичного виховання види вправ, а такі

як *аеробіка, фітбол гімнастика, ритмічна гімнастика, стретчінг* – застосовувати за бажанням учнів.

На запитання: "Чи використовуєте Ви *вправи для покращання ПОТ* у школярів із ДСС? ": "Так" відповіли 78,9% та "Ні" – 21,0%. Про необхідність таких вправ "так" відповіли 94,7% вчителів і лише 5,2% – ні. Систематично застосовують вправи для покращення ПОТ – 52,6%, інколи – 36,8% і часто лише 10,5% вчителів фізичного виховання спеціальної школи-інтернат.

На запитання: "Яка кількість занять, спрямованих на покращення просторової організації тіла у дітей повинна бути у тижневому циклі ?" 47,3% відповіли 2–3 рази на тиждень; 15,7% – один раз на тиждень і 31,5% вчителів всі заняття повинні містити вправи для покращення просторової організації тіла у дітей. Причинами розбіжностей відповідей вважаємо неоднакові погляди вчителів на призначення рухової діяльності в добовому режимі школярів із ДСС. Так одні з них керуються потребою забезпечити мінімально необхідний обсяг рухової активності для покращення ПОТ у дітей, інші розглядають рухову діяльність, як засіб формування позитивного ставлення до занять фізичними вправами, потреби систематично використовувати їх для покращення своїх можливостей і здібностей, підвищуючи впевненість через їх реалізацію в екстремальних умовах змагальної та ігрової діяльності.

Практично всі вчителі фізичної культури школи-інтернат, які взяли участь в опитуванні (89,4%), висловилися за необхідність впровадження у традиційний зміст уроків із фізичного виховання *сучасних і нетрадиційних фізкультурно-оздоровчих технологій для формування ПОТ школярів із ДСС*, популярних у середовищі дітей. При цьому більшість із них (78,9%) вважають, що зміни повинні бути частковими. Невелика кількість (10,5%) респондентів утрималися від відповіді, а ще 10,5% респондентів, переважно це вчителі перед пенсійного або пенсійного віку, вважають, що зміни не доречні.

Респонденти відзначили організаційні труднощі в проведенні сучасних і нетрадиційних фізкультурно-оздоровчих занять. Доповнюють (змінюють) зміст урочних занять, переважно, молоді вчителі з невеликим стажем роботи. Старші за віком учителі та чоловіки з великим стажем роботи – цього не роблять, вважаючи що в їхньому віці вони недостатньо обізнані у новітніх фізкультурно-оздоровчих технологіях. Очевидно, це пов'язано з недостатнім рівнем знань про сучасні та нетрадиційні системи фізичного виховання. Ось чому такий малий відсоток респондентів на запитання: "Якщо у роботі Вашої школи не використовуються сучасні фізкультурно-оздоровчі технології чи могли би Ви проводити такі заняття?" відповіли "*так*" лише 21,0% опитаних. Інша частина респондентів вважає, що могла б проводити заняття, за *наявності методичних та наочних матеріалів* (31,53%), а переважна більшість 57% респондентів вважають, що взагалі не змогли б проводити такі заняття.

На запитання: "Як часто повинні використовуватися на занятті сучасні та нетрадиційні методики фізичного виховання"? 52,6% учителів відповіли: на кожному занятті; періодично – 26,3% і не менше одного разу на тиждень – 21,0% опитаних учителів. Аналіз відповідей учителів фізичної культури свідчить, що вони доволі оптимістично відносяться до впровадження у навчально-виховний процес школи *сучасних, інноваційних і нетрадиційних фізкультурно-оздоровчих технологій.* Більшість опитаних педагогів переконані в ефективності даних змін існуючих уроків та проведенні названих видів занять у позаурочний час.

Висновок.

Отже, за результатами опитування можна зробити висновок про необхідність змін (доповнень) програми фізичної культури спеціальної школи-інтернат для дітей із ДЗ і ДС новим змістом і впровадженням у них сучасних, інноваційних і нетрадиційних оздоровчо-спортивних технологій з метою покращення ПОТ дітей із ДСС. Удосконалення сучасного змісту уроку фізичної культури в спеціальній школі-інтернат стано-

вить актуальну, складну і невирішену на сьогоднішній день проблему. Потреба в руховій активності дітей із ДСС задовольняється на уроках фізичної культури лише на 30%. Тобто у більшості дітей із ДЗ і ДС обсяг рухової активності близький до критичного. Отже, сучасні, нетрадиційні технології фізкультурно-оздоровчої роботи спрямовані на покращення просторової організації тіла дітей доцільно запровадити в роботу школи-інтернат, зокрема – у шкільні уроки фізичної культури та доповнити позашкільні форми занять.

Таким чином, отримані дані сприяли конкретизації методичних положень, щодо організації рухової діяльності молодших школярів із ДСС і розробці концепції з *формування просторової організації тіла дітей* у спеціальному загальноосвітньому навчальному закладі.

1. Закон України "Про реабілітацію інвалідів в Україні". Із змінами, внесеними згідно із Законом № 3225-IV (3225–15) від 20.12.2005 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2006. – № 1–2. – С. 1–26.
2. Концепція державного стандарту спеціальної освіти дітей з особливими потребами : Рішення колегії Міністерства освіти і науки України та Президії Академії педагогічних наук України, 23.06.1999 року, № 7/5–7 // Інформаційний збірник Міністерства освіти України. – 1999. – № 19. – С. 14–28.
3. Концепція ранньої соціальної реабілітації дітей-інвалідів : Схвалено постановою Кабінету Міністрів України 12.10.2000 р., № 1545 // Інформаційний збірник Міністерства соціальної політики України. – 1999. – № 23. – С. 6–12.
4. Кашуба В. А. Профилактика и коррекция нарушений пространственной организации тела человека в процессе физического воспитания / В. А. Кашуба, Адель Бен Жедду Бен Ларби. – К. : Знания Украины, 2005. – 160 с.
5. Ростомашвили Л. Н. Концепция адаптивного физического воспитания детей младшего школьного возраста с сенсорными и множественными нарушениями / Л. Н. Ростомашвили // Адаптивная физическая культура. – 2008. – № 2 (34). – С. 7–12.
6. Ростомашвили Л. Н. Адаптивное физическое воспитание. Авторская программа по лечебной физической культуре для детей с тяжелой зрительной патологией (нач. школа) : учеб. метод. пособ. / Л. Н. Ростомашвили ; СПбГАФК им. П. Ф. Лесгафта. – СПб., 1997. – 28 с.
7. Синьов В. М. Взаємозв'язки медицини та педагогіки в системі реабілітаційних закладів для осіб з обмеженими функціями здоров'я / Синьов В. М., Шеремет М. К., Шевцов А. Г. // Соціальна педіатрія : зб. наук. праць. – К., 2005. – С. 86–90.
8. Теория и методика физического воспитания : учебник : в 2 т. / [под ред. Т. Ю. Круцевич]. – К. : Олимп. л-ра, 2003. – Т. 1. – 423 с.
9. Теория и методика физического воспитания : учеб. псобие [для студентов пед. ин-тов и учащихся пед. училищ] / под ред. А. П. Матвеева, С. Б. Мельникова. – М. : Просвещение, 1991. – 191 с.
10. Технологии физкультурно-спортивной деятельности в адаптивной физической культуре : [учеб. пособие / авторы-составители О. Э. Аксенова, С. П. Евсеев] ; под ред. С. П. Евсеева. – М. : Советский спорт, 2004. – 296 с.
11. Шапкова Л. В. Средства адаптивной физической культуры : методические рекомендации по физкультурно-оздоровительным и развивающим занятиям детей с отклонениями в интеллектуальном развитии : [учеб. пособие] / Л. В. Шапкова, С. П. Евсеев ; под ред. проф. С. П. Евсеева. – М.: Советский спорт, 2001. – 152 с.

References:

1. The Law of Ukraine "On the Rehabilitation of the Disabled in Ukraine". With changes introduced in accordance with the Law No. 3225-IV (3225–15) dated December 20, 2005 // Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine (BPD). – 2006. – No. 1–2. – P. 1–26.
2. The Concept of the State Standard of Special Education for Children with Special Needs: Decision of the Board of the Ministry of Education and Science of Ukraine and the Presidium of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, 23.06.1999, No. 7 / 5–7 // Informational collection of the Ministry of Education of Ukraine. – 1999. – No. 19. – P. 14–28.
3. Concept of Early Social Rehabilitation of Children with Disabilities: Approved by the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 12.2000, No. 1545 // Information Collection of the Ministry of Social Policy of Ukraine. – 1999. – No. 23. – P. 6–12.
4. Kashuba V. A. Prevention and correction of violations of the spatial organization of the human body in the process of physical education / V. A. Kashuba, Adel Ben Jeddu Ben Larbi. – K. : Knowledge of Ukraine, 2005. – 160 p.

5. Rostomashvili L.N. The concept of adaptive physical education of primary school children with sensory and multiple impairments / L.N. Rostomashvili // Adaptive physical culture. – 2008. – № 2 (34). – P. 7–12.
6. Rostomashvili L.N. Adaptive physical education. Author's program on curative physical culture for children with severe visual pathology (elementary school): tutorial / L.N. Rostomashvili, Lesgaft National State University of Physical Education, Sport and Health. – St. Petersburg, 1997. – 28 p.
7. Sinyov V.M. Interrelations of Medicine and Pedagogy in the System of Rehabilitation Institutions for People with Limited Health Functions / Sinyov V.M., Sheremet M.K., Shevtsov A.G. // Social Pediatrics: Sov. Sciences Works. – K., 2005. – P. 86–90.
8. Theory and methods of physical education: a textbook in 2 volumes / [ed. by T. Y. Krutsevich]. – K. Olimp. L-re, 2003. – T. 1. – 423 p.
9. Theory and Methods of Physical Education: tutorial [for students of ped. institutes and students of ped. colleges]; ed. by A.P. Matveeva, S.B. Melnikova. – M. : Enlightenment, 1991. – 191 p.
10. Technology of physical culture and sports in adaptive physical culture: [tutorial / authors-compilers O.E. Aksenova, S.P. Evseev]; ed. by S.P. Evseev. – M. : Soviet Sport, 2004. – 296 p.
11. Shapkova L.V. Means of adaptive physical training: Methodological recommendations on physical culture and health improvement and developmental activities of children with deviations in intellectual development: [tutorial] / L. V. Shapkova, S. P. Evseev; ed. by Prof. S.P. Evseev. – Moscow : Soviet Sport, 2001. – 152 p.

УДК 796.062.061.237

Наталія Середа

ВИКОРИСТАННЯ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ У РОЗВИТКУ НЕ ОЛІМПІЙСЬКИХ ВИДІВ СПОРТУ

Метою статті є визначити особливості використання маркетингових комунікацій у розвитку не олімпійських видів спорту. Для вирішення поставленої мети використовувались наступні методи дослідження: аналіз літературних джерел та документів, аналіз статистичних даних, анкетування, методи маркетингового аналізу (розробка карти ринку за методикою Отессона), методи математичної статистики. В результаті проведеного дослідження визначено особливості управління маркетинговими комунікаціями оздоровчо-спортивної організації у якій культивуються не олімпійські види спорту. Застосування маркетингового аналізу та формування карти ринку фізкультурно-спортивних послуг встановило, що використання маркетингових комунікацій повинно зосередитись на групі споживачів (20%), які не знають та не проінформовані про не олімпійські види спорту та сформувати у населення позитивний імідж даних видів спорту.

Ключові слова: *не олімпійські види спорту, маркетингові комунікації, імідж.*

The purpose of the article is to determine the peculiarities of the use of marketing communications in the development of non-Olympic sports. The following research methods were used to solve this goal: analysis of literary sources and documents, analysis of statistical data, questionnaires, marketing analysis methods (development of a market map by Otesson method), methods of mathematical statistics. As a result of this research, the peculiarities of management of marketing communications of a physical culture and sports organization in which non-Olympic sports are cultivated are determined. The use of marketing analysis and the formation of a map of the market for sports and sports services has established that the use of marketing communications should focus on a group of consumers (20%) who do not know and not informed about non-olympic sports and to form positive image of these kinds of sports in the population.

Keywords: *non-Olympic sports, marketing communications, image.*

Постановка проблеми та аналіз результатів останніх досліджень. Не олімпійські види спорту в Україні розвиваються достатньо динамічно, але їх популярність не може порівнятися із олімпійськими видами спорту. На сучасному етапі спортивної індустрії та інтенсивного розвитку неолімпійських видів спорту, що характеризуються різноманітністю, своєрідністю й особливістю змагальної діяльності та системи спортивної підготовки, створено необхідні передумови для формування їх позитивного іміджу з урахуванням новітніх маркетингових комунікацій.

Проблемам становлення і розвитку ринку традиційних маркетингових комунікацій присвячено чимало фундаментальних праць відомих зарубіжних і вітчизняних фахівців О.П. Голубкова [2], Т.О Примак [8], Ф.Котлер [5], О.О. Романенко [10]. Така си-

© Середа Н., 2017